

OBSAH

Úvodem	5
VÝCHOVA ŽÁKŮ V SYSTÉMU VÝCHOVNÝCH INSTITUCÍ	7
1 Školní výchova	9
1.1 Cíle a podmínky školní výchovy	9 24
1.2 Výchova při vyučování	10
1.2.1 Vyučování jako nejvýznamnější forma výchovy	10
1.2.1.1 Pojem vyučování (vyučovací proces)	10
1.2.1.2 Teorie vyučování (didaktika) a její obsah	11
1.2.1.3 Tradiční, reformní a moderní pojetí vyučování	14
1.2.1.4 Závěry	16
Literatura	16
1.2.2 Cíle a obsah vyučování na základních a středních školách	17 25
1.2.2.1 Společenská funkce základních a středních škol	17
1.2.2.2 Problémy stanovení cílů a výběru a uspořádání obsahu vyučování	20
1.2.2.3 Současné teorie výběru učiva	22
1.2.2.3.1 Chlupova teorie základního učiva	23
1.2.2.3.2 Další teorie výběru učiva	24
1.2.2.3.3 Vztah obsahu vyučování a vědeckého poznání	26
1.2.2.4 Pedagogické dokumenty vymezující cíle a obsah vyučování na základních a středních školách	27
1.2.2.4.1 Učební plán	30
1.2.2.4.2 Učební osnovy	33
1.2.2.5 Učebnice	36 37
1.2.2.6 Didaktická klasifikace učiva	39
1.2.2.7 Závěry	40
Literatura	41
1.2.3 Vyučovací proces	43
1.2.3.1 Podstata vyučovacího procesu	43
1.2.3.2 Vyučovací proces jako systém vyučovacích situací	45
1.2.3.3 Etapy vyučovacího procesu	47
1.2.3.3.1 Didaktická diagnóza žáka (žáků)	48
1.2.3.3.2 Didaktická analýza učiva	49

1.2.3.3.3	Formulace cílů vyučování v dané vyučovací jednotce	53
1.2.3.3.4	Regulace učení žáka (žáků)	55
	<i>Význam motivace žáků pro průběh vyučování</i>	56
	<i>Vytváření a osvojování představ</i>	58
	<i>Vytváření a osvojování pojmů a dalších obecných vědomostí</i>	59
	<i>Vytváření dovedností ve vyučovacím procesu</i>	60
	<i>Problémové vyučování</i>	61
	<i>Programované učení</i>	65
1.2.3.4	Didaktické zásady	69
1.2.3.5	Závěry	73
	Literatura	73
31 1.2.4	Organizační formy vyučování	75
1.2.4.1	Vývoj organizačních forem vyučování	75
1.2.4.2	Organizační formy vyučování na základních a středních školách	77
32 1.2.4.2.1	Vyučovací hodina	77
1.2.4.2.2	Seminář	79
1.2.4.2.3	Exkurze a vycházka	80
1.2.4.2.4	Domácí úkoly žáků	81
1.2.4.2.5	Individuální práce učitele s žáky	81
1.2.4.3	Úsilí současné didaktiky o modernizaci organizačních forem vyučování	81
1.2.4.3.1	Snahy o účinnější strukturu vyučovací hodiny	81
1.2.4.3.2	Skupinové vyučování	83
1.2.4.3.3	Týmové vyučování	87
1.2.4.4	Závěry	88
	Literatura	89
26 1.2.5	Vyučovací metody	90
1.2.5.1	Pojem vyučovací metody	90
1.2.5.2	Vývoj vyučovacích metod	91
1.2.5.3	Determinace vyučovacích metod	91
1.2.5.4	Klasifikace vyučovacích metod	92
1.2.5.5	Systém vyučovacích metod na základních a středních školách	93
1.2.5.5.1	Metody seznamování žáků s novým učivem (metody expoziční)	94
1.2.5.5.2	Metody upevňování učiva (metody fixační)	96
33 1.2.5.5.3	Metody zkoušení, hodnocení a klasifikace výsledků učení žáků (metody diagnostické a klasifikační)	96
1.2.5.6	Závěry	102
	Literatura	102

1.2.6	Problémy dosažení školní úspěšnosti žáků	104
1.2.6.1	Vymezení pojmů	104
1.2.6.2	Vývoj úsilí o dosažení školní úspěšnosti žáků a překonání neprospěchu žáků a jeho důsledků	105
1.2.6.3	Možnosti překonání neprospěchu žáků	106
1.2.6.4	Závěry	108
	Literatura	108
1.3	Mimotřídní výchova žáků	108
1.3.1	Úkoly mimotřídní výchovy	108
1.3.2	Základní články mimotřídní výchovy	109
1.3.3	Závěry	111
	Literatura	111
2	Mimoškolní výchova	113
2.1	Mimoškolní výchova v systému socialistické výchovy	113
2.2	Cíle, obsah a prostředky Socialistického svazu mládeže a Pionýrské organizace SSM	114
2.3	Domy pionýrů a mládeže	116
2.4	Účast dalších institucí v mimoškolní výchově	117
2.5	Závěry	117
	Literatura	118
3	Rodinná výchova	120
3.1	Úkoly rodiny ve výchově	120
3.2	Podmínky rodinné výchovy	121
3.3	Cíle, obsah a prostředky rodinné výchovy	122
3.4	Spolupráce školy s rodinou	125
3.5	Náhradní rodinná výchova	126
3.6	Závěry	127
	Literatura	127
4	Výchova a sebevýchova	129
4.1	Sebevýchova jako cíl výchovy	129
4.2	Podmínky pro vznik sebevýchovy	129
4.3	Cíle, obsah a prostředky sebevýchovy	130
4.4	Závěry	131
	Literatura	131
5	Výchova a mimovýchovné formativní působení	133
5.1	Význam mimovýchovného formativního působení	133

5.2	Rozvoj televize a výchova	133
5.3	Závěry	134
	Literatura	134
REALIZACE SLOŽEK SOCIALISTICKÉ VÝCHOVY		137
6	Rozumová výchova	139
6.1	Rozumová výchova jako složka socialistické výchovy	139
6.2	Výchova poznávacích schopností žáků	141
6.2.1	Cíle výchovy poznávacích schopností žáků	141
6.2.2	Proces výchovy poznávacích schopností žáků	143
6.3	Výchova vědeckého světového názoru	149
6.3.1	Vymezení pojmů	149
6.3.2	Cíle výchovy k vědeckému světovému názoru	149
6.3.3	Proces výchovy k vědeckému světovému názoru	150
6.4	Závěry	153
	Literatura	153
7	Pracovní výchova	155
7.1	Pracovní výchova jako složka socialistické výchovy	155
7.2	Cíle pracovní výchovy	157
7.3	Proces pracovní výchovy	158
7.4	Závěry	162
	Literatura	163
8	Mravní výchova	164
8.1	Obecné otázky mravní výchovy	164
8.1.1	Cíle mravní výchovy	164
8.1.2	Proces mravní výchovy	166
8.2	Výchova žáků k uvědomělé ukázněnosti	168
8.2.1	Ukázněnost jako cíl socialistické výchovy	169
8.2.2	Proces výchovy žáků k uvědomělé ukázněnosti	170
8.3	Výchova kolektivnosti	174
8.3.1	Kolektivnost jako cíl socialistické výchovy	175
8.3.2	Proces výchovy žáků ke kolektivnosti	177
8.4	Výchova žáků k socialistickému vlastenectví a internacionalismu	180
8.4.1	Socialistické vlastenectví a internacionalismus jako cíl socialistické výchovy	181*

8.4.2	Proces výchovy žáků k socialistickému vlastenectví a internacionalismu	183
8.5	Výchova dalších mravních vlastností žáků	186
8.6	Závěry	186
	Literatura	187
9	Estetická výchova	189
9.1	Estetická výchova jako složka socialistické výchovy	189
9.2	Cíle estetické výchovy	190
9.3	Proces estetické výchovy	191
9.4	Závěry	193
	Literatura	193
10	Tělesná výchova	194
10.1	Tělesná výchova jako složka socialistické výchovy	194
10.2	Cíle tělesné výchovy	195
10.3	Proces tělesné výchovy	196
10.4	Závěry	198
	Literatura	199
	UČITEL SOCIALISTICKÉ ŠKOLY	201
11	Společenské a pedagogické požadavky na práci učitele	203
11.1	Úloha učitele ve výchově	203
11.2	Některé výsledky pedeutologických výzkumů	205
11.2.1	Pokusy o stanovení žádoucích vlastností učitele	205
11.2.2	Typologie učitele	205
11.2.3	Výzkumy názorů žáků na učitele	206
11.2.4	Analýza autobiografických vzpomínek jako metoda pedeutologických výzkumů	208
11.3	Profesionální kvalifikace učitele	208
11.4	Úkoly třídního učitele ve výchově žáků	212
11.5	Význam jednotného výchovného působení učitelského kolektivu	214
11.6	Příprava učitele na výchovnou práci s žáky	215
11.6.1	Příprava učitele na vyučování	215
11.6.2	Příprava třídního učitele na výchovnou práci s žáky	219

11.7	Závěry	220
Literatura	220
Seznam tabulek a obrázků	222
Jmenný rejstřík	223
Věcný rejstřík	228